

Mottaker:

Kultur- og likestillingsdepartementet,
i innspillsmøte om regjeringens arbeid med melding til Stortinget om seksuell trakassering
(Muntlig innspill)

Sentralen, Oslo

19. april 2023

Seksuell trakassering rammer også menn

Først og fremst: det er svært positivt at regjeringen nå går i gang med et grundig arbeid om seksuell trakassering. Deltakelsen her i dag, viser jo også at dette engasjerer bredt.

Jeg vil ta et utgangspunkt der Anja Sletteland avsluttet i sitt gode innlegg: Seksuell trakassering kan ramme alle.

Dette betyr at selv om kvinner er overrepresentert blant utsatte for seksuell trakassering, så vil det være det en alvorlig feilslutning å tro at dette er et fenomen som bare kvinner utsettes for. For noen er dette kanskje åpenbart. I praksis ser vi likevel at det ofte ikke blir forstått.

Også transpersoner og mennesker som ikke definerer seg til et kjønn, er svært utsatt. Dels er dette en gruppe som også er sterkt overrepresentert når det gjelder alle former for overgrep, inkludert seksuell trakassering.

Bufdirs levekårsundersøkelse for transpersoner fra 2021 viste at én av tre transpersoner har opplevd seksuelle overgrep. Dette er et skyhøyt tall. Men vi snakker likevel i svært liten grad om det. Dette må selvsagt en ny stortingsmelding ta på alvor og gjøre noe med.

Hva så med menn? La meg med én gang gjenta: Vi vet at menn er i flertall som utøvere av seksuell trakassering. Vi vet også at det fortsatt er mange som ikke reagerer på seksuell trakassering der den oppstår.

Dette betyr at det må settes inn virksomme tiltak for å endre holdninger og praksis, særlig blant ungdom. Kjennskap til hva seksuell trakassering faktisk er, viser seg å være mangelvare.

Samtidig overser vi gutter og menn som utsatte. Da Metoo rullet over verden, var det et gisp etter luft og oppmerksomhet, først og fremst fra seksuelt trakasserte og undertrykte svarte kvinner i USA. Selv om bevegelsen ble igangsatt av kvinner, ga den faktisk også en helt ny mulighet for at menn som hadde vært utsatt for trakassering og overgrep, fikk mulighet til å stå fram, og bli hørt. Det skjedde, også i Norge.

Men dette var i starten. Ganske snart ble Metoo-bevegelsen i praksis redusert til og forstått som å være av kvinner, og for kvinner. I mange sammenhenger, også i Norge, ble menn aktivt utelukket fra å delta i opprop mot seksuell trakassering, for eksempel i teaterbransjen.

Det som først var en etterlengtet sikkerhetsventil for utlufning av gammalt grums for alle som var utsatt, ble altså i stor grad lukket, dersom du ikke var kvinne.

Vi skal huske på at alle som blir utsatt for seksuell trakassering vil oppfatte den trakasserende hendelsen som like alvorlig for seg. Det skjer uavhengig av hvem du er, hvordan du ser ut eller hvilket kjønn du tilhører.

Å utelukke noen fra samfunnets fokus på utsatte etter denne typen kriterier er derfor å falle enkeltmennesker i ryggen.

Det er til og med slik at det å være gutt eller mann, i mange sammenhenger kan gjøre det ekstra utfordrende å stå imot, og å si fra. For fortsatt oppfatter vi menns seksualitet som mer aktiv og mindre sårbar enn når det gjelder kvinner.

Vi ser derfor ofte ikke overgrepene som overgrep, men kamuflerer det som noe annet. Det er forbausende lett å finne gode eksempler på hvor lett vi overser trakassering og overgrep når det er menn som er utsatt.

Mange av dere så sikkert den spennende påskekrimmen «Hendelser ved vann» på NRK i påsken. I serien opptrer en voksen kvinne som heter Ylja, og en ung gutt som heter Johann. Ylja tar med seg Johann på en roadtrip til Norge, fullt klar over at Johann er full av angst og redsel etter opplevelser i hjembygda Svartvattnet.

Ylja tvinger seg på Johann seksuelt, og Johann tør ikke eller kan ikke sette seg imot, fordi han da vil bli overlatt til seg selv.

Forstår vi dette som det det er, nemlig voldtekt? Jeg tror dessverre mange opplevde situasjonen som noe litt pirrende og spennende, der en ung mann fikk gleden av å dele en voksen kvinnes seksuelle erfaringer og lyster.

Her er vi ved kjernen av seksuell trakassering, når den rammer noen vi ikke forventer skal bli rammet: Vi reagerer ikke instinktivt, som vi vanligvis gjør om den utsatte er en kvinne.

Noen av dere har hørt om den såkalte boksershortssaken, der en mann utsatt for åpenbar seksuell trakassering fra sjefen sin på arbeidsplassen, forgjeves tok saken til Diskrimineringsnemda.

Der fikk han ikke medhold, og sjefen ble frikjent. Hadde det vært en kvinne som fikk trusen trukket ned i en slik situasjon, tror jeg vi alle vet at utfallet hadde blitt et ganske annet.

Diskrimineringsnemda har muligens lært av saken, og endret praksis. Vi får inderlig tro det. Saken illustrerer likevel hvor viktig det er at vi ser etter seksuell trakassering uansett hvor den oppstår, og hvem den rammer.

Det betyr også at vi må ha et særskilt fokus på menn, på transpersoner og på ikke-binære. Hvis ikke, vet vi at de glemmes.

Jeg ønsker regjeringen lykke til med det videre arbeidet, og ser fram til innspillene her i dag.

Are Saastad
daglig leder